

25. Raittiuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Raittiuslautakunnan kokoonpano v. 1959 oli seuraava: puheenjohtajana past. Martti Voipio, varapuheenjohtajana hallimest. Antero Saarinen sekä jäsenenä toimits. Mauri Halmela, valtiot. maist. Kirsti Heikinheimo, ins. Felix Kreander, katulähetystyöntekijä Arvid v. Martens, tarkast. Urho Merilinna, tal.hoit. Voitto Saarinen ja opetusneuvos Hilja Vilkema. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli toimits. Martti Jokinen. Sihteerinä toimi neuvoja Mauno Merilinna.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 17 kokousta, joiden pöytäkirjojen yhteinen pykäläluku oli 206. Toimistoon saapuneiden kirjeiden lukumäärä oli 433 ja lähteneiden 6 458, joista kiertokirjeitä oli 4 539 ja painotuotteita 1 779.

Päätökset. Tärkeimmistä lautakunnan tekemistä päätöksistä mainittakoon: toimiston laatima kertomusvuoden työohjelma sekä lautakunnan v:n 1958 toimintakertomus päätettiin hyväksyä (21. 1. 9 §, 22. 4. 85 §); lisäksi hyväksyttiin seuraavia asioita koskevat lautakunnan toimiston ehdotukset: kertomusvuoden kursiohjelma (21. 1. 10 §), neuvottelutilaisuuden järjestäminen kaupungin urheilu-, nuoriso- ja raittiustyötä tekevien järjestöjen edustajille (21. 1. 13 §), koko vuoden kestävän raittius- ja väkijuomakysymyksiä käsittelevän keskustelukilpailun järjestäminen nuorisojärjestöille sekä urheilu- ja raittiusjärjestöjen nuoriso-osastoille (21. 1. 14 §), Työväen raittiuspäivien mainonnan järjestely (21. 1. 15 §), nuorison väkijuomien käyttötutkimuksen toimeenpano kertomusvuonna (4. 2. 28 §), raittiusvalistustilaisuuden järjestäminen yhteistoiminnassa Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliiton Helsingin piirin kanssa (4. 3. 49 §), Raittiuslautakunta-nimisen tiedotuslehden tilaaminen lautakunnan jäsenille ja viranhaltijoille (16. 6. 120 §), raittiusviikon vieton järjestely Helsingissä (29. 9. 156 §), toimiston toimintaohjeiden ja viranhaltijoiden työnjaon vahvistaminen (19. 10. 168 §) sekä luento- ja koulutuspäivien pitäminen järjestöjen nimeämille järjestysmiehille (1. 12. 193 §);

myönnettiin palkatonta virkavapautta raittiustyön ohjaajalle Kerttu Varjolle 1. 2. — 31. 4. väliseksi ajaksi (21. 1. 11 §);

ohjelmanpalvelun määrärahasta päätettiin varata enintään 50 000 mk tilapäisten leikin-, näytelmien-, kansantanhujen- ja askartelunohjaajien palkkaamiseen nuorten raittiusjärjestöjä varten (21. 1. 12 §);

raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta kertomusvuoden talousarvioon varattu 9 mmk:n määräraha päätettiin jakaa 72 raittiusjärjestölle (18. 3. 61 §);

päätettiin ostaa raittiusaiheisia lyhytelokuvia ja rainoja tai osallistua niiden valmistuskustannuksiin (1. 4. 76 §, 6. 5. 97, 100 §, 19. 5. 108 §, 29. 9. 157 §, 19. 10. 171 §, 10. 11. 184 §).

päätettiin nimetä lautakunnan edustajat sosiaaliministeriön järjestämille raittiuslautakuntatyön neuvottelupäiville Helsingissä 13. — 14. 11. (15. 9. 145 §);

päätettiin järjestää neuvottelutilaisuus, jossa käsiteltäisiin esityksiä kaupungin liikennevälineissä olevien väkijuoma- ja tupakkamainoksien poistamiseksi (10. 11. 183 §);

päätettiin lähettää raittiuslautakuntien neuvottelupäivillä hyväksytyt julki-lausuma kaikille raittius-, nuoriso- ja urheilujärjestöille sekä raittiuslehtien joulunumeroita vankiloihin, sairaaloihin ja joukko-osastoille (1. 12. 194, 197 §).

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemistä esityksistä mainittakoon mm. seuraavat, jotka koskivat: lautakunnan edustajan osallistumista kunnallisten raittiusohjaajien neuvottelupäiville Tampereella (1. 4. 72 §); huoneiston ostamista raittiusjärjestöjen käyttöön (1. 4. 73 §); lautakunnan talousarvioehdotusta v:ksi 1960 (19. 5. 107 §) sekä raittiusneuvojan viran nimikkeen muuttamista toimitosihteeriksi ja toimiston viranhaltijoiden palkkojen korottamista (19. 10. 169 §).

Muille tehdyt esitykset koskivat väkijuomatarjoilun vähentämistä tai kokonaan lopettamista liikkeiden, laitosten ym. järjestämissä juhla-, pikkujoulu- tms. tilaisuuksissa (22. 4. 86 §, 10. 11. 181 §) sekä väkijuomamainosten poistamista erään ravintolan näyteikkunasta (10. 11. 182 §).

Lausunnot. Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamiin lausuntoihin sisältyivät mm. seuraavat asiat: yhdistysten ja järjestöjen avustaminen (18. 2. 39 §, 18. 3. 62 §, 2. 9. 131 §, 15. 9. 147 §); sosiaalivirastotalon kassa- ja tilitoimen organisaatiokomitean mietintö (4. 3. 48 §); eräiden olutmyymälöiden siirtäminen (4. 3. 51 §, 22. 4. 88 §) sekä anniskeluoikeuksien myöntäminen tai laajentaminen (1. 4. 71 §, 2. 9. 132—134 §).

Lautakunnan toimiston henkilökunnan kokoonpanossa ei kertomusvuonna tapahtunut muutoksia.

Toimistossa oli neljä äänielokuvakonetta, joista yksi poistettiin käytöstä kertomusvuonna, magnetofoni, sanelukone, kaksi rainakonetta, telineellä varustettu elokuvakangas, 76 kpl. kaitafilmejä sekä 34 kpl. rainoja ja kuultokuvasarjoja.

Järjestely- ja neuvontatyö. Toimiston virkailijat suorittivat kaupungin raittiusym. järjestöjen tilaisuuksissa yhteensä 367 ohjauskäyntiä. Lautakunnan ja sen virkailijoiden toimesta pidettiin puheita, alustuksia ja esitelmiä kaikkiaan 104.

Raittius-, nuoriso- ja urheilujärjestöille, erikseen nuorisolle ja aikuisille, järjestettiin keskustelukilpailu, johon osallistui kaikkiaan 21 järjestöä. Suomen Opettajain Raittiusliiton raittiuskilpakilpailuun osallistuneille parhaille kirjoittajille jaettiin erikoispalkintoina 411 kirjaa ja Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliiton kilpailuihin osallistuneet saivat palkintoina yhteensä 123 kirjaa.

Järjestetyistä kursseista mainittakoon: kaksi teknillisten välineiden käyttökursia, nuorisotyön ohjauskurssi, kaksi leikinohjauskurssia, kaksi järjestöteknillistä kurssia, musiikkikurssi sekä viikonloppukursseja erälle nuorisojärjestöille. Osanottajia oli kursseilla yhteensä 321.

Järjestöille lähetettiin Nuorisonohjaaja-lehden raittiuskasvatusvuoden numero

(1/1959) ja raittiusviikon ohjelmalehtinen sekä välitettiin raittiusviikon mainosjulistetta.

Vuoden aikana pidettiin kolme neuvottelutilaisuutta: 16. 2. kaupungin urheilu-, nuoris- ja rahtiustyötä tekevien järjestöjen edustajille, aiheena rahtiuskasvatusvuoden ohjelma, järjestäjinä olivat mukana myös nuorisotyö- ja urheilulautakunta; 23. 4. kaupungin alueella toimivien teollisuuslaitosten ja työmaiden työnjohtajille ja luottamusmiehille, aiheena työmaajuopottelun torjunta; 14. 5. rahtiushdistysten sekä nuoris- ja urheilujärjestöjen piirien edustajille, aiheena rahtiushviikon vieton järjestely.

Ohjelma- ja valistustoiminta. Lautakunta hankki eri oppikouluihin näiden tilauksesta rahtiushstutkintoja varten oppikirjoja, joiden rahallinen arvo oli 182 840 mk.

Kansakoulujen VI luokkien oppilaille jaettiin näiden oman valinnan mukaan lautakunnan kustannuksella yhteensä 2 426 puolivuosikertaa eri rahtiushlehtiä. Keskkikoululaisille tilattiin Pohjantähti-nimistä lehteä 1 194 puolivuosikertaa ja yliopistossa ja muissa korkeakouluissa opiskeleville ylioppilaille 1 000 vuosikertaa Rahtiush Ylioppilas -nimistä lehteä. Ylioppilaskokelaille jaettiin keväällä 1 306 Valkolakki-nimistä julkaisua sekä 253 puolivuosikertaa Hembygden-nimistä lehteä.

Lisäksi levitettiin vankiloihin, joukko-osastoihin, työmaaruokaloihin ja sairaaloihin ym. 540 vuosikertaa eri rahtiushlehtiä sekä 1 170 kpl rahtiushjärjestöjen julkaisujen joulunumeroita.

Lautakunnan elokuvakoneita käytettiin vuoden aikana 477 (ed. v. 410) kertaa; elokuva lainauksia oli yhteensä 2 719 (2 129), joista rahtiushfilmejä oli 1 407 (964), muita opetusfilmejä 563 (425) ja piirrettyjä filmejä 749 (740). Rainakonetta lainattiin 40 (20) kertaa. Kansantantu- ja näyttämöpukuvarastosta tehtiin 288 (170) lainausta.

Lautakunnan kustannuksella järjestettiin viisi valistustilaisuutta, jotka pidettiin lääninvankilassa, eräissä varuskunnissa ja oppikouluissa, ja joissa järjestäjinä ja ohjelman suorittajina olivat eri järjestöt.

Rahtiushviikon ja Työvään rahtiushpäivän vietto. Rahtiushviikkotoimikunta, jonka työntekijöinä toimivat lautakunnan toimiston virkailijat, järjesti viikon avajaisjuhlan 25. 10. Kauppakorkeakoulun juhlasalissa. Rahtiushviikkotoimikunnan määrärahoista myönnettiin avustus kolmen suomenkielisen ja yhden ruotsinkielisen nuorisjuhlan järjestämiseksi eri rahtiush- ym. järjestöjen toimesta. Lisäksi järjestettiin rahtiushviikon aikana järjestöjen ja koulujen toimesta 67 muuta tilaisuutta, joissa yleisöä oli yhteensä 17 435 henkeä.

Pääkaupungin sanomalehdille jaettiin pääkirjoitus- ja uutisaineistoa. Kansakoululaisten välityksellä jaettiin koteihin 15 000 kpl lautakunnan toimesta painatettua rahtiushviikon ohjelmalehtistä. Lisäksi järjestettiin elokuvamainontaa.

Työvään rahtiushpäivää vietettiin 5. 4., jolloin jaettiin 300 mainosta työpaikoille, työväentaloille ja esikaupunkialueiden ilmoitustauluille sekä esitettiin saman mainoksen pohjalla laadittua elokuvamainosta 15 elokuvateatterissa kahden viikon aikana. Työpaikoille jaettiin myös työvään rahtiushkeskusjärjestöjen julkaisemia Työvään rahtiushpäivä-julkaisuja.

Tutkimustyö. Edellisenä vuonna suoritettavaksi päätetty tutkimus siitä, missä määrin nuorisjärjestöjen jäsenten keskuudessa käytetään väkijuomia, pantiin toi-

meen kertomusvuonna. Tutkimus liittyy täydentävänä osana vapaa-ajanviettoa tutkivan komitean suorittamaan tutkimukseen.

Tutkimuksen suorituksesta vastasi raittiustyönohjaaja Kerttu Varjo ja tutkijoina oli seitsemän Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijaa. Haastatteluohjeet tutkijoille antoi valtiot.lis. Jorma Linnoila. Toukokuussa valmistuneiden tutkielmien tarkastajina toimivat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun määrääminä raittiuslautakunnan puheenjohtaja Voipio ja raittiustyönohjaaja Varjo, joka po. aikana hoiti korkeakoulun kasvatusopin lehtorin viransijaisuutta.

Tutkimuksen kohteiksi oli valittu seitsemän suomenkielisen nuorisojärjestön helsinkiläisen paikallisyhdistyksen 15—21-vuotiaat jäsenet, yhteensä 641 henkilöä. Lautakunnan toimisto teki yhteenvedon em. osatutkimuksista. Yhteenvedoa jaettiin kaupungin eri laitoksille ja käytettiin pohjana esitelmä- ja tiedotustoiminnassa.

Menot. Raittiuslautakunnan menot kertomusvuonna olivat: palkkiot 331 500 mk, vakinaisten viranhaltijain palkat 2 537 530 mk, viranhaltijain sunnuntai- ja ylityö- sekä päivystyskorvaukset 24 911 mk, muut palkkamenot 130 450 mk, siivoustarvikkeet 4 699 mk, vuokra 566 500 mk, tarverahat 269 925 mk, raittiusvalistustoiminta 1 985 549 mk, neuvonta- ja järjestelytoiminta 1 095 721 mk, raittiustilanteen tutkiminen 193 048 mk, raittiustyön tukeminen vapaiden järjestöjen kautta 8 998 405 mk, Suomen Sosialidemokraattisen Raittiusliiton avustaminen 180 000 mk, yhteensä 16 318 238 mk.

Tuloja ei raittiuslautakunnalla kertomusvuonna ollut.